

Sluttrapport **JA BETYR JA**

Skrevet av Ida Marie Hansen, prosjektleder
Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.)

Bakgrunn, målgruppe og målsetting:

For å forebygge voldtekt og overgrep i russetiden er holdningsskapende arbeid helt avgjørende. «Ja betyr ja», i regi av Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.), forener informasjonsdager for russeren i regi av frivillige sanitetskvinner med en tydelig tilstedeværelse i sosiale medier.

Målgruppen for prosjektet har vært avgangselever i videregående over hele landet.

Det langsiktige målet er å forhindre voldtekt og seksuelle overgrep i russetiden. For 2018 var målet å nå ut til ¼ av avgangselevene i videregående skole (12 500 russ) med holdningskampanjen om viktigheten av samtykke til sex. I tillegg har målet vært å nå ut til 50.000 personer i uka i sosiale medier i russetiden.

Sammendrag av kampanjen i 2018:

Kampanjen i sosiale medier (SoMe) ble svært vellykket. De tre filmene som ble produsert om sex og samtykke og Helsesistas innlegg om kampanjen på Snapchat (betalt samarbeid) nådde bredt ut og ble svært godt mottatt. Antall skolebesøk ble noe lavere enn i fjor, og dette blir svært viktig å endre til neste år da skolebesøkene jo er selve grunnmuren i Ja betyr ja.

Prosjektmetode og gjennomføring:

N.K.S. fikk 280.000 kr i tilskudd fra ExtraStiftelsen til Ja betyr ja våren 2018. Disse midlene ble hovedsakelig brukt til å produsere tre filmer. Sammen med Cynergi Film og TV fant vi tre historier fra virkeligheten (historiene til Even, Billie og Alex), som ble gjenfortalt av skuespillere.

Lenke til filmene: <https://www.jabetyrja.no/>

Tilbakemeldingene fra ungdom som har sett filmene, er at de kjenner seg veldig godt igjen i historiene. De forteller også at dette med gråsonesex (der det er uklart om det er frivillig sex eller et overgrep) er veldig vanlig i ungdomsmiljøet. Rita Parnas, politijurist i Oslo politidistrikt som jobber utelukkende med voldtektssaker, sier at de aller fleste sakene hun henlegger, er historier som ligner på den til Even.

Historiene til Even og Billie ble vist under voldtektdebatten vi arrangerte sammen med JURK på Kulturhuset 17.april, og tilbakemeldingene fra helsesøstre, rikspolitikere, lærer og andre som var tilstede, var utelukkende positive. ExtraStiftelsen tok kontakt da filmene var lansert og laget en egen nettsak om kampanjen.

Nettsak om Ja betyr ja hos ExtraStiftelsen: <https://www.extrastiftelsen.no/prosjekter/ja-betyr-ja/>

Fra påske og fram til 17. mai ble det jevnlig postet innlegg på facebook-siden jabetyrja. Filmene (i kortversjon) fikk selvsagt størst fokus, men det var også blogginnlegg fra en helsesøster, bilder fra sanitetskvinner på skolebesøk og relevante mediesaker om voldtekt og overgrep.

I tillegg inngikk N.K.S. et betalt samarbeid med Helsesista på Snapchat, der hun la ut 5 My Story om Ja betyr ja. I likhet med filmene ble dette finansiert av midler N.K.S. fikk fra ExtraStiftelsen. De fem My Story var som følger: 1) Helsesista (iført Ja betyr ja-genser) forteller om Ja betyr ja-kampanjen og hvorfor samtykke til sex er så viktig, 2) Helsesista utgir seg for å være en 16 år gammel jente som har blitt utsatt for et overgrep og som oppsøker Overgrepsmottaket i Oslo, 3) Helsesista snakker med russ om grensesetting og samtykke til sex, 4) Helsesista reklamerer om Ja betyr ja på nytt, 5) Helsesista ønsker alle en fin natt til 1. mai-feiring og gjentar budskapet fra tidligere. I hver snap var det direkte link til landingssiden vår (jabetyrja).

Fra jul begynte sanitetskvinner over hele landet med skolebesøk, der de snakket med russen om viktigheten av samtykke til sex. Et kort foredrag ble holdt og profilartikler (buff eller silikonarmbånd) ble delt ut. Etter hvert som filmene ble ferdige, ble de tatt med i presentasjonene som ble holdt på skolene i Oslo.

Samarbeid med JURK:

Tre av skolebesøkene i Oslo, var sammen med JURK (Juridisk rådgivning for kvinner). Da hadde vi en hel skoletime til disposisjon, der voldsrådgiver i N.K.S. fortalte om Ja betyr ja-kampanjen og JURK om jussen knyttet til voldtekt og seksuelle overgrep. Det hele ble avsluttet med presentasjon av fire ulike case, der elevene selv skulle resonnerer seg fremt til om det de fikk beskrevet er en voldtekt i juridisk forstand.

Måloppnåelse – resultat- og effektmål:

SoMe i tall:

Total rekkevidde på filmene er 202 490 unike personer. Filmene er til sammen vist 579 764 ganger (eksponeringer) – det vil si at de er vist til de samme personene flere ganger.

Helsesista har over 40.000 følgere på Snapchat, i all hovedsak ungdom. Med andre ord når hun bredt ut i SoMe til nettopp vår målgruppe.

Ved å legge sammen Helsesistas følgere med de unike personene som har sett filmene, og deretter fordele disse på de fem kampanjeukene mellom påske og 17. mai, så har vi i snitt nådd 48 400 unike personer på sosiale medier i uka, dvs rett under målsetningen om 50.000 personer i uka.

Demografi

Blant de som har fått filmen opp i sin newsfeed er det ca 57% kvinner og 43% menn, de er ganske jevnt fordelt på aldersgruppene 13-17 og 18-24.

Skolebesøk:

Oversikten på neste side viser skolebesøkene i 2018. Vi nådde i underkant av 7000 russ i 2018, dvs. 2000 færre russ enn året før. Flere foreninger og fylkeslag, som N.K.S. Vestfold, ønsket ikke å delta på nytt i år pga mye arbeid med profilartikler i forkant av skolebesøkene og problemer med å komme i kontakt med ledelsen på de aktuelle skolene. I fjor var voldsrådgiver i N.K.S.-sekretariatet svært aktiv med å motivere lokalforeninger til å bli med på kampanjen. I år tok arbeidet med filmene så mye tid og ressurser at dette gikk på bekostning av å rekruttere internt til skolebesøkene. Til neste år vil dette bli tatt tak i, slik at vi da forhåpentligvis når målet vårt om å møte ¼ av avgangselevne gjennom skolebesøk.

Til tross for at det totale antallet skolebesøk er for lavt, så er det likevel veldig positivt at Oslo var tilstede på hele 9 videregående skoler, og at Oppland nådde hele 1600 russ. I Drammen samlet den lokale sanitetsforeningen hele 800 russ til et halvdagsarrangement på Union scene i april.

Hvor:	Antall russ:
Oslo (fylke)	9 vgs – ca 2000 russ
Møre og Romsdal (fylke)	8 vgs - ca 1000 russ
Oppland fylke (fylke)	1600
Drammen	800 russ
Lier	100
Sandefjord	150
Sør-Odal	150
Sogn og Fjordane	150
Levanger	190 russ og foreldre
Orkdal	125
Svolvær	150
Narvik	150
Tromsø	150
Totalt:	7000 russ

Russens evaluering av skolebesøkene

For å kunne si noe om hva målgruppen selv mener om kampanjen, ble det delt ut evalueringsskjemaer (se mal på siste side) til russen på to av skolene hvor N.K.S. holdt foredrag - Nydalen vgs og Elvebakken vgs i Oslo. Totalt 69 russ evaluerte kampanjen. Det var i utgangspunktet ønskelig å se om jenter og gutter svarte forskjellig på spørsmålene, men kun et lite fåtall krysset av for kjønn, så det fikk vi ikke noe ut av, dessverre. Men voldsrådgiver i sekretariatet var selv til stede da evalueringsskjemaene ble fylt ut, og begge kjønn var godt representert blant respondentene på begge skolene.

Overraskende mange (26 av 69) svarte at de kjenner noen som har blitt utsatt for en festvoldtekt eller beskyldt for å ha utsatt noen for dette. Et overveldende flertall (52 av 69) frykter at festvoldtekt kan skje med en selv eller noen de kjenner, og enda flere igjen (59 av 69) mente budskapet om et aktivt samtykke til sex var relevant for dem.

Videre er russen delt i spørsmålet om de lærer noe om grensesetting ift kropp og seksualitet på skolen (32 mener de lærer litt om dette, mens 31 svarer at de ikke lærer noe om dette). Svarene fordelte seg nokså likt på de to kategoriene på begge skolene.

Det som er oppløftende er at mange foreldre snakker i alle fall litt om grensesetting i forhold til kropp og seksualitet med barna sine (47 av 69 svarte at foreldrene hadde pratet litt med dem om dette).

Spørsmål:	Ja:	Ja, litt:	Ja, mye:	Nei:	Vet ikke:
1. Kjenner du noen som har blitt utsatt for en festvoldtekt eller beskyldt for å utsette noen for det?	26			25	18
2. Er festvoldtekter noe du tror kan skje med deg eller noen du kjenner?	52			3	14
3. Under skolebesøket var fokuset på viktigheten av et aktivt samtykke fra begge parter når det er snakk om seksuelle relasjoner. Var dette budskapet relevant for deg?	59			4	6
4. Hvis du har svart a eller b på spørsmålet over, kan du veldig kort beskrive <i>hvorfor</i> du mener det er relevant/ikke relevant? Se kommentarer under.					
5. Er grensetting i forhold til kropp og seksualitet noe dere lærer om på skolen?		32	6	31	
6. Er grensetting i forhold til kropp og seksualitet noe foreldrene snakker med dere om?		47	7	15	

Hvorfor er viktigheten av samtykke relevant/ikke relevant?

Svar fra russen (et utdrag):

«Det er utrolig viktig å være klar over konsekvensene av å ikke få et klart samtykke».

«Bra/viktig at man mer konkret viser hva samtykke er».

«Jeg tror det er relevant for alle, uansett hvilket stadie de er på i livet».

«Det er noe som skjer hele tiden, uten at man tenker over det».

«Fordi det kan skje oss».

«Jeg vet at jeg ikke kunne gjort det».

«Fordi det alltid vil være relevant, uansett».

«Fordi det er viktig, men ikke noe jeg har tenkt mye over».

«Viktig budskap og mange tenker ikke over det».

«Fordi det skjer mange voldtekter og det er viktig å presisere hva en voldtekt er».

«Fordi det er viktig at ingen parter blir skadet under noe som skal være bra og godt».

Oppsummering og veien videre:

Ja betyr ja har lyktes godt med å bli en kampanje som legges merke til blant beslutningstakere og russen. Vi har nå tre gode filmer som vil fungere utmerket som undervisningsmaterieell til neste års kampanje. Det vi må forbedre til neste år, er å øke antall skolebesøk, samt sikre forutsigbar og kontinuerlig levering av profilartikler til lokalforeningene.

Forslag til forbedringspunkter:

a) Tiltak for å få opp antall skolebesøk:

- Det er viktig å synliggjøre kampanjen internt i organisasjonen, slik som på sentralstyremøter og regionale samlinger. Videre skal voldsrådgiver i sekretariatet ta en ringerunde til alle som tidligere har vært med av lokalforeninger og fylkeslag (samt nye foreninger), og anmode dem om å bli med i 2019.
- Ved å gjøre profilartiklene (buff og silikonarmbånd) tilgjengelig i N.K.S. sin nettbutikk, vil foreningene kunne bestille det de vil ha – når det passer dem.
- For ytterligere å senke terskelen for sanitetsforeninger å bli med på kampanjen, går vi blant annet bort fra goodiebags (som både er dårlig for miljøet og tidkrevende å pakke).
- Voldsrådgiver i sekretariatet utarbeider forslag til e-post som lokalforeningene kan sende til helsesøster og/eller rektor ved skolene der det er ønskelig å arrangere kampanjen.

b) Veileder og foredragsmal:

De tre filmene skal brukes i ny foredragsmal som voldsrådgiver i sekretariatet skal utarbeide før jul, og filmen om Billie vil også bli vist når ansatte i sekretariatet er ute og snakker om vold mot kvinner.

c) Foredrag med JURK over hele landet:

Muligheten for å gjøre voldtektsforedraget med JURK landsdekkende vil bli undersøkt.

d) Snapchat, Instagram og Facebook:

Det må legges en plan for en SoMe-kampanje våren 2019.

VEDLEGG: Evaluering av **Ja betyr ja**

Elev ved (sett inn **navn på skole**):

Kjønn:

- 1. Kjenner du noen som har blitt utsatt for en festvoldtekt eller beskyldt for å utsette noen for dette?**
  - a) Ja
  - b) Nei
  - c) Vet ikke

- 2. Er festvoldtekter noe du tror kan skje med deg eller noen du kjenner?**
  - a) Ja
  - b) Nei
  - c) Har aldri tenkt over

- 3. Under skolebesøket var fokuset på viktigheten av et aktivt samtykke fra begge parter når det er snakk om seksuelle relasjoner. **Var dette budskapet relevant for deg?****
  - a) Ja
  - b) Nei
  - c) Vet ikke

- 4. Hvis du har svart a eller b på spørsmålet over, kan du veldig kort beskrive *hvorfor* du mener det er relevant/ikke relevant?**
Svar:

- 5. Er grensetting i forhold til kropp og seksualitet noe dere lærer om på skolen?**
  - a) Ja, mye
  - b) Ja, litt
  - c) Nei, ikke i det hele tatt

- 6. Er grensetting i forhold til kropp og seksualitet noe foreldrene snakker med dere om?**
  - a) Ja, mye
  - b) Ja, litt
  - c) Nei, ikke i det hele tatt